

'Pahalılığa karşı kooperatifçilik desteklenmeli'

EKONOMİ SERVİSİ

ÜLKEMİZDE ve dünyada yükselen enflasyon ve gıda fiyatlarındaki artış dikkat çekiyor. Türkiye gıda enflasyonundaki yükselişle OECD ülke sıralamasında üst sıralarda yer alıyor. 2020 ve 2021 yılı ilk üç çeyrekteki artışta, salgının etkisiyle ülkelerin korumacılık politikalarını artırmaları ve stoklama yarışı, gıda fiyatlarında küresel artışa neden oldu ve bu artış ülkemize de yansdı. Son dönemde enerji maliyetlerindeki yükseliş, emtia fiyatlarındaki rekor düzeyler ve TL'nin değersizleşmesi de ithalat fiyatları üzerinden olumsuz bir etki yapıyor. “Özellikle sebze ve meyvedeki fiyat artışı, üretici ve tüketici arasındaki fiyat farkının ve bunun yanında da kooperatifçiliğin daha çok konuşulmasına ve tartışılmasına neden olmaktadır” diyen KTO Karatay Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bilge Afşar, gıda enflasyonunu kalıcı şekilde düşürmenin yollarından birisinin özellikle tarım kooperatiflerinin yapısal iyileştirilmesi olduğuna dikkat çekti.

KÜÇÜK ÜRETİCİ DESTEKLENMELİ

“Böylece kooperatiflerin tarımsal payı ve hacmindeki artış, fiyatları aşağı yönlü etkileyecektir. Kooperatifçiliğin bir boyutu da küçük üreticinin korunması ve desteklenmesidir” diyen Afşar, “Kooperatiflerin tarım politikalarında destekleyici yapılarının daha da etkinleştirilmesi gerekmektedir ki böylece üreticinin verimlilik artışı sağlanarak üretici ve tüketici arasındaki fiyat farkı da asgariye indirilmiş olsun. Söz konusu fiyat farkında araçların da etkisinin olduğu göz ardı edilmemelidir” ifadelerini kullandı. Üretimdeki atıl kapasitenin de minimuma indirilmesi, verimlilik artışı, üretim maliyetlerini düşürmek, tedarik zincirinde iyileştirme ve geliştirmeyi sağlamak, pazarlama marjını azaltmak gibi unsurların da diğer önemli noktalar olduğuna işaret eden Doç. Dr. Bilge Afşar, “Sonuç olarak tarım kooperatifleri üreticinin elde ettiği katma değeri artırır,

üretici ve tüketici arasındaki fiyat farkını, piyasadaki dengesizliği azaltır. Hem üreticinin hem de tüketicinin zarar görmediği tarımsal sistem, gıda enflasyonunun istikrarlı bir şekilde ve uzun vadede düşmesini sağlayacaktır” dedi.

YEREL HAMMADDE VURGUSU

Öte yandan **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** ise, “Gıda Ürünleri **Sanayi**” rehberini açıkladı. Rehberde, Avrupa Birliği'ne yoğun ihracat yapan Türk gıda **sanayinin** Avrupa Yeşil Mutabakatı'nda belirtilen düzenlemelerin devreye girmesiyle çeşitli riskler ile karşı karşıya kalacağı belirtildi. Rehberde, “Bu kapsamda, paydaşlarla ortak hareket ederek sağlıklı ve besin değeri yüksek ürünler geliştirmek, iklim değişikliğine dayanıklı sürdürülebilir tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak, sürdürülebilir ve yerel hammadde tedariki ile tarımsal uygulamalara odaklanmak, operasyonel mükemmellik, kalite, gıda güvenliği ve lojistik gibi alanlarda çevresel, sosyal ve etik koşulları takip etmek ve geliştirmek büyük önem taşıyor” ifadeleri yer aldı.

ISO 500 sürdürülebilirlikte emekleme safhasında

SEGM Yönetim Kurulu Başkanı Çağlar Çabuk, "ISO 500 Şirketleri Sürdürülebilirlik Uyum Araştırması'nın sonuçları, **sanayi** devlerinin kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik anlamında bir yola girdiklerini ancak henüz emekleme safhasında olduklarını gösteriyor" diyor.

YAKIN PLAN

DİDEM ERYAR ÜNLÜ
didem.eryar@dunya.com

Sürdürülebilir Eğitim Gelişim ve Mü-kemmellik Derneği tarafından gerçekleştirilen ISO 500 Şirketleri Sürdürülebilirlik Uyum Araştırması, ISO 500 2020 listesinde yer alan şirketlerden Ağustos 2021 tarihi itibarıyla internet siteleri olan 472 şirketin verilerine dayanıyor. SEGM Yönetim Kurulu Başkanı Çağlar Çabuk, "Gerçekleştirdiğimiz araştırma, şirketlerin sürdürülebilirlik uyumu konusunda bize şimdilik genel bir fotoğraf sunuyor. Sürdürülebilirlik konusunda daha gerçekçi ve daha sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için,

bu araştırmaya gelecek yıllarda da devam ederek şirketlerin sürdürülebilirlik konusunda izledikleri politikaları daha net görebilmemiz gerekiyor" derken, veri yokluğunun da önemli bir unsur olduğuna dikkat çekiyor.

"Sürdürülebilirliği en yalın haliyle 'her şeyin, herkes için, her zaman yeterli olması hali' olarak tanımlıyorum. Sürdürülebilir bir şirketin, "devamlılık, şeffaflık, etkin kaynak kullanımı, tutarlılık, katılımcı, sorumlu ve paylaşımcı yönetim" unsurlarını göz önünde bulundurması gerekir" yorumunu yapan Çabuk, "Araştırma sonuçları, **sanayi** devlerinin kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik anlamında bir yola girdiklerini ancak henüz emekleme safhasında olduklarını gösteriyor" diyor.

Sanayinin Sürdürülebilirlik Karnesi

ISO 500 Şirketleri Sürdürülebilirlik Uyum Araştırması'nın sonuçlarından öne çıkan başlıklar şöyle:

- ISO 500 2020 listesinde yer alan şirketlerin yüzde 33'ü 50 yıl ve üstü; yüzde 74,6'sı 25 yıl ve üstü zamandır faaliyetlerini sürdürüyor. Bu tablo, ISO 500 şirketlerinin büyük bir çoğunluğunun Türkiye koşullarında çeyrek asrı geçen bir geçmişe sahip olduklarını gösteriyor. Bin yılı deviren şirketlerin olduğu bir dünyada Türk şirketleri henüz yolun başında görünse de, Türkiye'nin kendine özgü sermaye birikim koşullarına göre değerlendirdiğimizde ISO 500 şirketlerinin dörtte üçünün istikrarlı bir yönetim politikasıyla yoluna sağlıklı bir şekilde devam ettiği izleniyor.
- Bir şirketin faaliyete başlarken, amacı, hedefini netleştirilmesi ve buna uygun bir gelecek tasarımı oluşturmaları gerekiyor. Araştırma; şirketlerin yüzde 72,7'sinin misyon ve vizyonunu kamuoyu ile paylaştığını, yüzde 18'inin bir misyon ve vizyonun olmadığını, yüzde 9,3'ünün ise misyon ve vizyonunda bir eksiklik ya da karışıklık olduğunu gösteriyor. Bu durum, sürdürülebilirlik açısından işin en temelinde anlayış sorunu yaşandığını gösteriyor.
- Yurtdışına açılmak isteyen şirketlerin vizyonlarının bulundukları şehir ve ülkeyle sınırlı olmadığını

küresel ölçekte bir vizyona sahip olduklarını gösterdiği için günümüz rekabet koşullarında sürdürülebilirlik açısından da anlam ifade ediyor. Başka bir ifadeyle "yurtdışına açılmak", belli bir gelişmeyi ortaya koyması bakımından bir çeşit "sürdürülebilirlik" belirtisi. Bu açıdan ISO 500 şirketlerine baktığımızda; şirketlerin yüzde 47,2'sinin yurtdışında temsilciliğe veya şubeye sahip olduklarını görüyoruz.

► Araştırma ISO 500 şirketlerinin yüzde 40'ının bin ve üzeri çalışan sayısına sahip olduğunu ortaya koyuyor. Yaşanan COVID-19 salgınına rağmen ISO 500 şirketlerinin çalışan sayısının küçük oranlarda da olsa arttığı izleniyor.

► Sermaye yapısı aile şirketi olmaktan kurumsallaşmaya giden önemli bir göstergesi. Araştırma sonuçları: ISO 500 şirketlerinin yüzde 19,9'unun internet sitelerinde sermaye yapısına ilişkin bir veri paylaşmadığını ortaya koyuyor. Bu tablo ISO 500 şirketlerinde halka açık oranlarının yüzde 12,9 ile çok düşük kaldığı görülüyor.

► Sürdürülebilirliğin olmazsa olmazlarından birinin kurumsal yönetim olduğu göz önünde bulundurulduğunda şirketlerin yönetim kurulu sayısı (bağımsız üye dâhil) önemli bir gösterge haline geliyor. Bu açıdan ISO 500

şirketleri incelendiğinde yüzde 26,9 gibi yüksek oranda şirketin yönetim kuruluna dair bir veriyi paylaşmadığı görülüyor.

► Yönetim kurulu verisi paylaşan 345 şirketin ise yüzde 44,5'inin yönetim kurullarında kadının adı yok. ISO 500'de yer alan şirketlerin sadece 114'ünde kadın yönetim kurulu üyesi bulunuyor. Söz konusu şirketlerin Türkiye'nin **sanayi** devleri olduğunu dikkate aldığımızda şirketlerde önemli bir "Toplumsal Cinsiyet eşitsizliği" sorunu yaşandığı görülüyor.

► Sürdürülebilirliğin bir görünürlük elde etme anlayışı dışında şirketlerin DNA'larına yerleşmesi çok önemli. Bunun için en temel göstergelerden biri şirketlerde ilgili konularda yönetim kuruluna bağlı komitelerin varlığı. Araştırma ISO 500 şirketlerinin; yüzde 21'inde kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik anlamında çeşitli komitelerin oluşturulduğunu gösteriyor. Şirketlerin yüzde 79'unda ise henüz bir komite oluşturulmamış ya da bu bilgi kamuoyu ile paylaşılmıyor. Resmin bütünü bize **sanayinin** devlerinin kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik anlamında bir yola girdiklerini ancak henüz emekleme safhasında olduklarını gösteriyor.

► ISO 500 şirketlerinin yüzde 44,9'unun açık bir

sürdürülebilirlik politikası olduğu görülüyor. Bu önemli bir gelişme işaret etse de somut verilerle desteklenmiyor. Nitekim şirketlerin yüzde 26,1'i sürdürülebilirlik raporu yayınlıyor. Yüzde 19,5'inde bir sürdürülebilirlik komite/ekip söz konusu olduğunu görüyoruz. Bu da şirketlerin bir politika belirlediklerini ancak somut adımlar atarken bunun içerdien bir dönüşümle sağlanması yerine dışardan siparişle uyumlanmaya çalıştıklarını gösteriyor.

► ISO 500 şirketlerinin yüzde 69,3'ünün açık bir çevre politikası oluşturdukları görülüyor. Ancak bu politikaların yaşama geçirilip geçirilmediği konusu, ancak araştırmanın bundan sonraki tekrarlarında adım adım belirlenebilecek önemli bir soru işareti.

► ISO 500 şirketlerinin yüzde 48,9'unun bir Ar-Ge Uygulama Merkezi bulunuyor. İnovasyon çalışmalarını yürütenlerin oranı ise yüzde 40. Yine de bu merkezlerin ve çalışmalarının ne oranda meyve verdiği ve yapılan yatırımın sonuç sağladığını net olarak bilemiyoruz. Bazı kuruluşların, bu konuda verilen devlet desteklerinden yararlanmak amacıyla "mıs" gibi yapıp yapmadıklarını, yine bu araştırmanın tekrarları sonucunda görebileceğiz."

FİNANS

ISO TÜRKİYE İHRACAT İKLİMİ ENDEKSİ EYLÜLDE 54,7 OLDU

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**, eylülde 54,7 oldu ve ihracat pazarlarındaki talep koşullarında belirgin iyileşmenin devam ettiğini gösterdi. Buna karşın, endeks ağustostaki 55,9 seviyesine göre düşüş kaydederek ihracat iklimindeki iyileşmenin son üç aydır yavaşladığına işaret etti. Euro Bölgesinde Almanya, Fransa, İtalya ve İspanya gibi ülkelerde ekonomik aktivitedeki genişleme hız kaybetti. Birleşik Krallık'ın büyüme hızı arka arkaya dört ay yavaşladı. ABD'de üretim yükselmeye devam etti ancak ekonomik aktivitedeki artış hızı son bir yılın en zayıf düzeyinde kaydedildi. Orta Doğu'nun büyük bir bölümünde talep koşulları belirgin iyileşti. En hızlı üretim artışı Katar'da gerçekleşti. Mısır ve Lübnan'da talep koşullarının bozulduğuna ilişkin sinyaller yer aldı. Birçok Asya-Pasifik pazarında ise aksaklıklar sürdü.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**'nin Eylül 2021 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor.

Ağustosta 55,9 olan **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, eylülde 54,7 olarak

gerçekleşti ve ihracat pazarlarındaki talep koşullarında belirgin iyileşmenin devam ettiğini gösterdi. Buna karşın, endeks ağustostaki 55,9 seviyesine göre düşüş kaydederek ihracat iklimindeki iyileşmenin son üç aydır yavaşladığına işaret etti. Yılın başlarında Covid-19 kısıtlamalarının gevşetilmesiyle birlikte ana ihracat pazarlarının ekonomik aktivitesinde kaydedilen güçlü büyümenin ardından, üçüncü çeyrek sonu itibarıyla talep artışının yavaşladığına ilişkin sinyaller devam etti.

Euro Bölgesinde Ekonomik Aktivitedeki Genişleme Hız Kesti

Euro Bölgesine bakıldığında; Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, İrlanda, Hollanda ve Yunanistan'da ekonomik aktivitedeki genişlemelerin hız kaybettiği görüldü. Türk imalat firmalarının en önemli ihracat pazarı olan Almanya'da üretim artışı halen belirgin olmakla birlikte şubattan beri en düşük oranda gerçekleşti. Benzer şekilde, Birleşik Krallık'ın büyüme hızı arka arkaya dört ay yavaşladı. Eylüldeki artış, yedi aydır devam eden

genişleme trendinin en düşük oranında gerçekleşti. ABD'de ise üretim belirgin şekilde yükselmeye devam etmesine rağmen ekonomik aktivitedeki artış hızı eylülde son bir yılın en zayıf düzeyinde kaydedildi.

Orta Doğu'da Belirgin İyileşme Oldu

Orta Doğu'nun büyük bir bölümünde talep koşulları üçüncü çeyreğin sonunda belirgin iyileşme gösterdi. Suudi Arabistan'da petrol dışı üretim son dört ayın en yüksek oranında artarken Birleşik Arap Emirlikleri üçüncü çeyrek boyunca güçlü büyüme sergiledi. Rapor kapsamındaki ülkeler arasında en hızlı üretim artışı Katar'da gerçekleşti ve bu artış anketin başladığı Nisan 2017'den beri ikinci en yüksek düzeyde kaydedildi. Olumsuz tarafta ise Mısır ve Lübnan'da talep koşullarının bozulduğuna ilişkin sinyaller yer aldı. Covid-19 salgınının yayılmasının bir sonucu olarak birçok Asya-Pasifik pazarında aksaklıklar devam etti. Eylül ayında üretimdeki en sert daralma Vietnam'da gerçekleşirken Avustralya, Japonya, Malezya, Filipinler ve Myanmar'da da düşüşler gözlemlendi.

Meslek liseliye destek istihdam demek

■ Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın staj yapan meslek lisesi öğrencilerinin tüm masraflarının karşılanacağı açıklaması sevinçle karşılandı. İTO Başkanı Şekib Avdagiç, devletin bu desteğiyle nitelikli eleman sorununun çözüleceğini söyledi. İTKİB Başkanı Ahmet Öksüz, "İşveren üzerindeki yük kaldırılacak" dedi. **SUAYİP ALABAY** 8

TÜRK SANAYİSİNDE NİTELİKLİ ELEMAN AÇIĞINA ÇARE OLACAK ADIM

Mesleğe destek istihdamı artırır

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mesleki eğitim görenlerin masraflarının devlet tarafından karşılanacağını açıklaması sanayici tarafından sevinçle karşılandı. **Sanayicilerin en çok dikkat çektiği konu, bu adımla nitelikli ara eleman ihtiyacının giderilecek olması.**

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın müjdesini verdiği mesleki eğitimdeki devlet desteği sanayici tarafından sevinçle karşılandı. Cumhurbaşkanı'nın mesleki eğitim alan öğrencilerin 4 yıl boyunca tüm masraflarının devlet tarafından karşılanması ve bu yolla nitelikli ve genç istihdamın artırılmasına sanayiciden de destek geldi.

ELEMANA ÇARE MESLEK LİSESİ

Devletin desteğiyle Meslek Liseleri'nin bir başarı hikayesine dönmeye başladığına dikkat çeken **Istanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçıvan**, "Sanayimizin en önemli temel ihtiyacı olan aranan eleman noktasındaki sürdürülebilir ve nitelikli çözümün de tek adresi

olarak da bu konuda geleceğe dönük yapılacak olan yatırımları görmekteyiz. Bu çalışmalara tüm destek ve katkıları vermeye devam edeceğiz" açıklamasını yaptı.

ÜRETİM ATAĞIMIZI KALICI KILACAK

Öğrencilere ve dolayısıyla sanayiye verilen desteklerin büyük anlam ifade ettiğini söyleyen İstanbul Ticaret Odası Başkanı Şekib Avdagiç ise, "Son dönemde sanayimizin ve ihracatımızın yükselen ivmesi, üretimde ara

eleman sıkıntısını ana meselelerimizden biri haline getirdi. Bu düzenlemelerin hayata geçmesiyle hem işveren hem de çalışan kanadında son derece

olumlu etkileri olacaktır. Özellikle mesleki eğitime olan ilginin artması, Türkiye'nin geleceği için en önemli kazanımdır. Ayrıca kısa süreli programlar sayesinde işgücüne ihtiyaç duyulan alanlara hızla eleman sağlanabilmesi, üretim atağımızı kalıcı kılacaktır. Uzun vadede bakıldığında ise Türkiye'nin uluslararası yatırımlarda rekabet avantajını artıracaktır" ifadelerini kullandı.

İŞVERENLER DE ELİNİ TAŞIN ALTINA KOYSUN

Devletin bu ücreti karşıladığını ancak işverenin de elini kolunu bağlamadığını söyleyen Ankara Sanayi Odası Başkanı Nurettin Özdebir, "İşverenlerimizin de devletin yapmış olduğu bu güzel hareketi takviye edici birtakım ödemeler yapması iyi olur" değerlendirmesinde bulundu. ■ **İSTANBUL**

Beşeri sermayeye yatırım çok önemli

Beşeri sermayeye yapılan yatırımların geleceğe yapıldığını ve tüm sektörler için önemli olduğunu aktaran İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Başkanı Ahmet Öksüz, "Nitelikli istihdama ulaşma noktasında sektörlerimiz güçlük çekiyor. Bu iki yeni düzenlemeyle hem iş veren üzerindeki yük kaldırılacak hem de nitelikli iş gücü artırılabilecek" dedi.

Ahmet Öksüz

Bu proje genç istihdamı artırır

Istanbul Deri ve Deri Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkanı Mustafa Şenocak da şu yorumda bulundu: "Destekler işverenlerin üzerindeki yükü azaltacak ve istihdamı artıracaktır. Mesleki eğitimi tercih eden öğrencilerin niteliğini arttıracak, eğitimden sonra da mesleklerini yerine getirmesinin önünü açacaktır."

Mustafa Şenocak

Kapasitemiz daha da yükselir

Müjdeyi nitelikli personel ihtiyacını giderme konusunda önemli bir adım olarak gördüklerini belirten İstanbul Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatçıları Birliği Başkanı Tahsin Öztiryaki, "Destekler sanayi kapasitemizin artmasına olanak sağlayacaktır" ifadelerini kullandı.

Tahsin Öztiryaki

Gençler sanayiye ayakta tutacak

Ev ve Mutfak Eşyaları Sanayicileri ve İhracatçıları Derneği Başkanı Talha Özger ise müjde ile ilgili şunları söyledi: "Sanayide çarklar artık daha hızlı dönüyor. Bu durum desteklerle daha da artabilir. Gençler aldığı nitelikli eğitimlerle sanayimizi ayakta tutacak."

Talha Özger